

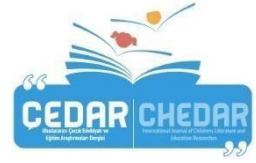

Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

Cilt: 6, Sayı:2, 2023, Sayfa: 1- 21

International Journal of Children's Literature and
Education Researches

Volume: 6, Number:2, 2023, Page: 1- 21

Aytül Akal'ın Yapıtlarının Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*

Mehmet Selim ASLAN**

Şehit Hidayet Atmış Ortaokulu, Türkiye

Geliş Tarihi / Submitted: 23/05/2023

Ergün HAMZADAYI***

Gaziantep Üniversitesi, Türkiye

Kabul Tarihi / Accepted: 05/08/2023

Özet: Çocuk yazını; çocukların bilişsel, duyuşsal gelişimleri başta olmak üzere çocuklar üzerinde birçok etkisi bulunan oldukça önemli ve üzerinde titizlikle durulması gereken bir alandır. Çocuk okurların doğrudan etkileşim kurduğu bu alanda çocuk okurları, bilimsel veriler doğrultusunda yetkin ürünlerle karşılaştırmak gerek bireysel gerek toplumsal açıdan büyük önem taşımaktadır. Çocuk gerçekliği ve çocuğa görelilik ilkelerini işe koşarak çocuk okurun edilgen bir nesne konumundan etken bir özne konumuna yükselmesinde önemli bir işlev üstlenen çocuk yazını, bu işlevi yerine getirirken çocuk yazınının temel ilkelerine uymalıdır. Bu duruma koşut olarak bu araştırmada, çocuk yazınında önemli bir yeri olan, yapıtları birçok dile çevrilen çocuk yazını yazarı Aytül Akal'ın çocuk okurlar için kaleme aldığı romanlarının çocuk yazınının temel ilkeleri olan; karakter, konu, ileti, dil ve anlatım ile resim açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda bu araştırma betimsel tarama modelinde olup Aytül Akal'ın ortaokul çağına seslenen söz konusu 20 romanı, nitel araştırma yöntemlerinden belge incelemesi (doküman inceleme) yoluyla çözümlenmiştir. Aytül Akal'ın yapıtlarının, çocuk yazınının temel ilkeleri açısından genellikle yetkin olduğu saptanmıştır. Bu duruma koşut olarak Aytül Akal'ın yapıtlarının çocuklarda okuma sevgisinin ve alışkanlığının kazanılmasında etkin özellikler içerdiği belirlenmiştir. Yapıtlarda çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkelerinin öncelenmesi, bu durumu sağlayan başlıca etken olarak ön plana çıkmıştır. Ayrıca başkışilerin çocuk okurların sağlıklı özdeşim kurabileceği kişilerden seçildiği, seçilen konuların çoğunlukla çocuk okurların ilgisine ve gereksinimine seslendiği; iletilerin genellikle örtük iletilerden oluşup çocuk okurun dil ile düşün evrenine uygun olduğu, yapıtlarda kullanılan resimlerin estetik duyarlık ile çizildiği, çocuk okurların içinde bulunduğu yaşam evresine uygun mizahi özellikler içerdiği, anlatıları genellikle somutladığı ve doğru konumlandırıldığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte Aytül Akal'ın yapıtlarının, konunun yapılandırmasını zayıflatan öğelerden olan duyusallık ögesini içermediği; abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerini içerdiği belirlenmiştir. Ayrıca yapıtlarda atasözlerine deyimlere göre daha az yer verildiği ve yapıtların dilimize henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerden arınık olmadığı saptanmıştır. İncelenmiş olan yapıtlara yönelik araştırmacılara ve eğitimcilere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Aytül Akal, çocuk yazını, ilkeler

Abstract: Children's literature is a very important field that has many effects on children, especially cognitive and affective development of children, and it is a field that should be carefully considered. In this area where child readers interact directly, comparing child readers with competent products in line with scientific data is of great importance both individually and socially. Children's literature, which plays an important role in elevating the child reader from a passive object position to an active subject by employing the principles of child reality and relative to the child, must comply with the basic principles of children's literature while fulfilling this function. Parallel to this situation, in this research, children's writer Aytül Akal, who has an important place in children's literature and whose works have been translated into many languages, is the basic principles of children's literature in the novels written for child readers. It is aimed to examine in terms of character, subject,

* Bu araştırma Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında ikinci yazar danışmanlığında yürütülen ve birinci yazar tarafından hazırlanan "Aytül Akal'ın Yapıtlarının Çocuk Yazınının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sorumlu Yazar, Yüksek Lisans Öğrencisi., 0009-0007-2061-6426, selimaslan43@gmail.com

*** Prof. Dr., 0000-0002-8353-2779, ergunhamzadayi@hotmail.com

message, language and expression and painting. In this context, this research is in the descriptive scanning model and Aytül Akal's 20 novels addressing the middle school age were analyzed through document analysis, one of the qualitative research methods. It has been determined that Aytül Akal's works are generally competent in terms of the basic principles of children's literature. Parallel to this situation, it has been determined that Aytül Akal's works contain effective features in acquiring the love and habit of reading in children. Prioritizing the principles of child-relevance and child-reality in the works has come to the fore as the main factor that provides this situation. In addition, the main characters have been chosen from people with whom child readers can identify well, and the selected topics mostly appealed to the interests and needs of child readers; It has been understood that the messages generally consist of implicit messages, are suitable for the language and imagination of the child reader, the pictures used in the works are drawn with aesthetic sensitivity, contain humorous features suitable for the life stage of the child readers, and the narratives are generally embodied and positioned correctly. However, it was determined that Aytül Akal's works did not include the emotional element, which is one of the elements that weakened the structuring of the subject, while it was determined that they included exaggerated curiosity and randomness. In addition, it has been determined that the proverbs reflecting the wealth of the language are not sufficiently included in the works and that the works are not free from foreign words that have not yet settled in our language. Suggestions were made to researchers and educators regarding the works examined.

Keywords: Aytül Akal, children's literature, principles

Giriş

Çocuk yazını yapıtlarının niteliği çocukların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Çocuk yazını, “Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, dil gelişimlerine ve anlama düzeylerine uygun olarak çocukların duyu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, onların beğeni düzeylerini yükselten ürünler”dir (Sever, 2021, s. 17). Sözü edilen yaşam evresine göre çocuk okura yaklaşım sergilemek önemlidir. Bu duruma koşul olarak çocuk yazını yapıtlarını oluştururken çocuk yazınının temel ilkelerini gözetmek gereklidir.

Çocuk yazınının ilkelerine uygun yapıtlar bireysel ve toplumsal açıdan kazanımlar sağlar. Bu nedenle çocuk okurun, çocuk yazınının ilkelerine uygun yapıtlarla buluşması sağlanmalıdır. Söz konusu özellikleri taşıyan yapıtlar, çocuk okurun yaşantısına doğrudan etki edip gelişimine olumlu katkı sunacaktır. Çocuğa sunulan bu katkının doğal sonucu olarak toplum da olumlu yönde etkilenecektir.

Çocuk yazını, salt çocukluk çağını anlatma işlevi gören bir alan olmayıp çocukluk çağının dilini ve mantığını yakalayan bir yazındır (Taşdelen, 2005). Çocuk yazını diğer türlerden ayıran da budur. Bu doğrultuda çocuk yazını alanında yetkin olmak, çocuk yazınının temel ilkelerini yapıtlarda etkin biçimde kullanmak gerekmektedir.

Çocuk yazınında; “konu, kurgu, karakter, çevre, ileti, dil ve anlatım, görsel uyaranlar gibi temel öğeler bulunmaktadır” (Sever, 2013, s.45). Yazar bu öğeler bağlamında çocuk okurun gereksinimlerini gözeterek yapıtlarını oluşturmalıdır. Yapıttaki konu, kurgu ve ileti gibi söz konusu öğeler; çocuk okurun yaş düzeyine, anlam evrenine seslenmelidir. Yapıtlarda karakter açısından çocuk okurun olumlu yönde özdeşim kurabileceği nitelikli karakterler seçilmelidir. Yapıtların dil ve anlatımı, çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında yapılandırılmalıdır. Mizahın çocuğun bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan gelişimine olumlu katkısının olduğu açıktır (Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013). Çocuk okuru düşündürecek, düşündürürken eğlendirecek, mizahi uyaranlar taşıyan, anlatıları somutlayabilen, doğru konumlandırılmış nitelikli görseller çocuğun çok yönlü gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır.

Çocuk yazını yapıtları, özgün olmalıdır ve çocuk okura özgür ortam sunacak biçimde yaratılmalıdır (Dumanlı Kadızade ve Esmer, 2019). Çocuk yazınının temel ilkelerini göz ardı eden; özgünlükten uzak, çocuk okura nefes alacağı özgür bir ortam oluşturmayan baskıcı yapıtlar çocuk okur ile yapıt arasındaki bağın zayıflamasına neden olacaktır. Çocuk okuru etken bir özne olmaktan çok edilgen bir nesne olarak gören bu anlayıştan uzak durulması gerekmektedir.

Çocuk yazını yapıtları, çocuk okurun doğru düşünmesine ve duyarlık oluşturmaya katkı sağlamalıdır. Ayrıca çocuk yazını yapıtlarında yazgıcı ve baskıcı anlayıştan uzak durmak son derece

önemli bir durumdur (Sever, 2010). Bununla birlikte “Hiçbir metin amaçsız değildir. İster yazınsal nitelikli ister bilgilendirici olsun her metnin bir amacı bulunmaktadır. Yazar metnini okura iletmek istediği duruma, olguya, olaya işaret etmek, dikkat çekmek amacıyla düzenlemiştir” (Hamzadayı vd., 2013, s. 452). Yazarın bir amaç doğrultusunda oluşturduğu metin, okurun düşün evreniyle etkileşime girer. Bu etkileşim sonucunda yazarın okurda uyandırmak istedikleri ve okurun söz konusu metinden alımladıkları metnin düşün evrenini oluşturur. Oluşturulan bu evren çocuk gerçekliğine ve çocuğa görelilik ilkelerine uygun olmalıdır.

Aytül Akal, çocuk okurlara yönelik birçok yapıt kaleme almış önemli bir yazardır. Oldukça geniş kitlelere ulaşan söz konusu yapıtların çocuk yazınının temel ilkelerine göre konumunu belirlemek önemlidir. Bu ilkeler bağlamında yapılandırılan bu araştırmadan elde edilen sonuçların ortaokul çağındaki çocuklara kitap önerisinde bulunmada öğretmenlere yol gösterebileceği düşünülmektedir.

1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Çocuk yazını; çocukların bilişsel, duyuşsal gelişimleri başta olmak üzere çocuklar üzerinde birçok etkisi bulunan olabildiğince önemli ve üzerinde titizlikle çalışılması gereken bir alandır. Çocuk okurların doğrudan etkileşim kurduğu bu alanda çocuk okurları bilimsel veriler doğrultusunda yetkin ürünlerle karşılaştırmak gerek bireysel gerek toplumsal açıdan önem taşımaktadır.

Aytül Akal, çocuk okurlara yönelik birçok yapıt kaleme almış önemli bir yazardır. Alanyazında yer alan araştırmalara bakıldığında yazarın yapıtlarını inceleyen araştırmaların sayıca yetersiz olduğu görülmüştür. Bu duruma koşut olarak yazarın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri açısından inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırma, Aytül Akal'ın ortaokul çağındaki çocuk okurlar için kaleme aldığı yapıtları çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında incelemesi açısından önemlidir. Yapılan incelemeyle; bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişim açısından önemli bir evrede bulunan ortaokul çağındaki çocuk okurlara nitelikli yapıt seçiminde dikkat etmeleri gereken noktalar bilimsel veriler doğrultusunda sunulmuştur.

Bu araştırmanın amacı, çocuk yazınının önemli yazarları arasında yer edinmiş olan Aytül Akal'ın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri bakımından incelemek ve söz konusu yapıtların çocuk yazınının temel ilkelerini oluşturan karakter, konu, ileti, dil ve anlatım ile görsel özellikler açısından nasıl bir görünüm sergilediğini ortaya koymaktır.

2. Araştırma Problemleri

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Aytül Akal'ın yapıtları yansıttığı karakterler açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?
2. Aytül Akal'ın yapıtları konu özelliği açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?
3. Aytül Akal'ın yapıtları içerdiği iletiler açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?
4. Aytül Akal'ın yapıtları dil ve anlatım açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?
5. Aytül Akal'ın yapıtları barındırdığı görseller açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?

3. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Aytül Akal'ın ortaokul çağındaki çocuklara seslenen 20 romanını kapsamına almış olup söz konusu romanlarla sınırlandırılmıştır. Bu romanların verileri, çocuk yazınında bulunması gereken temel ilkeler olan karakter, konu, ileti, dil ve anlatım ve resim özellikleri yönünden incelenerek sınırlandırılmıştır.

Araştırmaya esin kaynağı olup incelenen yapıtlar şunlardır:

Abur Cubur Canavarı, Esrareniz Duman, Evlere Sığmayan Macera, Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü, Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor, Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi, Kırmızı Arabanın Hayaleti, Kim Demiş Yaramazım Diye, Odamdaki Hayalet, Sihirbazın Kuyruğu, Süper Çocuklar 1: Renk Delisi, Süper Çocuklar 2: Ses Delisi, Süper Çocuklar 3:

Koku Delisi, Süper Çocuklar 4: Süs Delisi, Süper Gazeteciler 1, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar, Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata, Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye, Süper Gazeteciler 5: Son Baskı, Zombili Mombili Roman.

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Türü

Aytül Akal'ın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkeleri açısından incelenecek olan bu araştırma nitel bir araştırma olup betimsel tarama modelindedir. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” şeklinde tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39).

Nitel araştırmada veri toplama aracı olarak gözlem, görüşme ve doküman analizi kullanılmaktadır. Söz konusu araştırmada Aytül Akal'ın yapıtlarını çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelediğinden doküman analizine başvurulmuştur. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Tanrıoğlu, 2012, s.239).

4.2. Veri Kaynakları

Araştırmanın veri kaynaklarını Aytül Akal'ın ortaokul çağındaki okurları için kaleme aldığı yirmi romanı oluşturmıştır.

4.3. Veri Toplama Aracı

“Nitel araştırmalarda verilerin toplanmasında yaygın olarak gözlem, görüşme ve doküman inceleme kullanılmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.88). Bu araştırmada veriler doküman inceleme yöntemiyle toplanmıştır. “Doküman inceleme yöntemi, araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikinci kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir” (Özkan, 2021, s.2).

Verileri toplarken incelenen dokümanları Aytül Akal'ın ortaokul çağındaki çocuklara yönelik yazdığı yirmi çocuk yazını romanı oluşturmıştır. Söz konusu yapıtlar çocuk yazınının temel ilkeleri açısından doküman inceleme yöntemiyle incelenmiştir.

4.4. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Nitel bir araştırma olup belge incelemesi yönteminin kullanılacağı bu araştırmada veriler betimsel çözümlene yöntemiyle çözümlenmiştir. “Betimsel araştırmalar verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar” (Büyükoztürk vd., 2014, s. 22). Betimsel çözümlene yaklaşımına göre, “Elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.74).

Yapılacak araştırmada Aytül Akal'ın ortaokul çağındaki çocuk okurlara yönelik yazdığı 20 roman, çocuk yazınının temel ilkelerine kaynaklık eden beş ulamda sınıflandırılmıştır. Romanlar; konu, kurgu, ileti, karakter, görsel uyaranlar ve dil ve anlatım ulamları doğrultusunda ele alınıp incelenmiştir ve yorumlanmıştır. Bu ulamlar çerçevesinde incelenecek yirmi roman çocuk yazınının temel ilkelerine uygunluğu açısından değerlendirilmiştir.

5. Bulgular

5.1. Yapıtlarda Yer Alan Konular

Tablo 1. Yapıtlarda yer alan konular ile ilgili betimsel değerler

Konular	Sıklık	Yüzde
Aile İlişkileri	20	4,76
Arkadaş İlişkileri	20	4,76
Aşk Temelli İlişkiler	6	1,42

Çocuk-Yetişkin İlişkileri	11	2,61
Doğa İlişkileri	14	3,33
İnsan-Hayvan İlişkileri	10	2,38
İnsan-Uzaylı İlişkileri	4	0,95
İnsan-Zombi İlişkileri	2	0,47
Komşuluk İlişkileri	10	2,38
Öğretmen-Öğrenci İlişkileri	14	3,33
İş Yaşamı	10	2,38
Sağlıklı Yaşam	10	2,38
İnsan Sevgisi	11	2,61
Okuma Sevgisi	12	2,85
Sanat Sevgisi	11	2,61
Bireysel Özellikler	14	3,33
Adalet Arayışı	9	2,14
İntikam Arayışı	6	1,42

Tablo 1.1 (Devamı)

Fiziksel Şiddet	6	1,42
Psikolojik Şiddet	2	0,47
Kıskançlığın Yıkıcılığı	3	0,71
Öfkenin Yıkıcılığı	6	1,42
Araştırmanın Önemi	6	1,42
Bilimin Önemi	5	1,19
Duygudaşlığın Önemi	6	1,42
İlk Yardımın Önemi	2	0,47
Temizliğin Önemi	4	0,95
Yardımsaverliğin Önemi	9	2,14
Düşünce İletiminin Katkıları	9	2,14
Geri Dönüşümün Katkıları	2	0,47
Tutumluluğun Katkıları	3	0,71
Gözü Pek Çocuklar	10	2,38
Öz Güvenli Çocuklar	3	0,58
Cumhuriyet Tarihi	1	0,23
Çin Kültürü	2	0,47
Çocuk Gelin Sorunu	1	0,23
Demokratik Ortam	9	2,14
Dil Kullanımı	8	1,90
Doğallığın Gerekliliği	2	0,47
Duyum İkiliği	4	0,95
Eğitim Sistemi	7	1,66
Ergenlik Dönemi	8	1,90
Gençlerde Gazetecilik	6	1,42
Hırsın Sonuçları	8	1,90
İnsana Saygı	8	1,90
İş Bölümü	5	1,19
Yazma Tutkusu	5	1,19
Kariyer Planlama	12	2,85
Kişisel Alan	4	0,95
Kötü Alışkanlıklar	4	0,95
Kültürel Yozlaşma	3	0,58
Olumlu İletişim	5	1,19
Öz Yeterlik Kazanımı	7	1,66
Paranın Yaşamdaki Konumu	7	1,66
Sorumluluk Bilinci	12	2,85
Sosyoekonomik Farklılıklar	8	1,90
Teknolojik Gelişmeler	11	2,61
Yapay Sanatçılar	3	0,71
Toplam	420	100

Tablo 1’de yapıtlarda yer alan konularla ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yirmişer kez ile en çok aile ilişkilerine ve arkadaş ilişkilerine değinildiği görülmektedir. En az değinilen konuların ise birer kez ile cumhuriyet tarihi ve çocuk gelin sorunu olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda, Tablo 1’de yer alan ulamlara ilişkin kesite yer verilmiştir:

Zombili Mombili Roman romanının Kol Saati bölümünde sıra dışı bir dönemden geçen Özgür, buluşmak için önceden sözleşmiş olmasına rağmen arkadaşı Soner’in iletilerine yanıt vermez. Kaygılanan Soner, soluğu Özgür’ün kapısında alır. Özgür ve Soner arasında geçen konuşma ile arkadaşlık ilişkilerinin önemine değinilir:

“İsrar ile çalınan kapı zili... Bu sesi yine duymazdı ya baş ucundaki cep telefonu da çalmaya başlayınca uyandı. Gözlerini zar zor açtı.
-Neler oluyor kanka? Dünden beri iletilerime yanıt vermiyorsun.
-Kim...Ne? Soner... Sen misin?
-İki saattir kapıdayım. Zili çalıyorum açan yok. Komşular evde olduğunu söylediler fakat iki gündür ses çıkmayınca meraklandım doğrusu. Neyse ki cebini duydun” (s. 40-41).

5.2. Konuyu Yapılan Ögelerden Çatışma Türleri

Tablo 2. Konuyu yapılandıran ögelerden çatışma türleri ile ilgili betimsel değerler

Karakter Gelişimi	Sıklık	Yüzde
Kişi-Kişi Çatışması	148	47,28
Kişinin Kendisiyle Olan Çatışması	125	39,93
Kişi-Doğa Çatışması	17	5,43
Kişi-Toplum Çatışması	23	7,34
Toplam	1204	100

Tablo 2’de konuyu yapılandıran ögelerden çatışma türleri ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre incelenen yapıtlarda konuyu yapılandıran ögelerden çatışma türleriyle ilgili toplam 313 çatışmanın yer aldığı görülmektedir. Bu çatışmalar en çok görülenden en az görülene doğru; kişi-kişi çatışması (%47,28), kişinin kendisiyle olan çatışması (%39,93), kişi-toplum çatışması (%7,34) ve kişi-doğa çatışması (%5,43) biçiminde sıralanmaktadır.

Aşağıda, Tablo 2’de yer alan ulamlarla ilgili kesite yer verilmiştir:

Kırmızı Arabanın Hayaleti romanının Kırmızı Arabalı II. Kız bölümünde arkadaşı İlayda’yla Hatay’da buluşan Kırmızı Arabalı II. Kız, doğanın çetin koşullarından biri olan aşırı sıcaklıkla karşı karşıya gelir:

“-Hoş geldin.
-Hoş bulduk.
-Araba nerede?
-İskenderun Limanı’nda bizi bekliyor...
Havalimanının kapısından çıktıkları anda, sıcak havanın buharı sertçe çarptı bedenine; bir an tıkanır gibi oldu, nefes alamadı.
-Ne burası ya sauna mı?
Sıradaki taksiye atlayıp limana gittiler. Elindeki adrese bakarak arabanın park ettiği yeri buldu” (s. 162).

5.3. Konunun Yapılandırılmasını Zayıflatan Ögeler

Tablo 3. Konunun yapılandırılmasını zayıflatan ögeler ile ilgili betimsel değerler

Ögeler	Sıklık	Yüzde
Abartılmış Merak	6	60
Rastlantısallık	4	40
Duygusallık	0	0

Toplam	4	100
---------------	----------	------------

Tablo 3'te konunun yapılandırmasını zayıflatan ögeler ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Bu tabloda, abartılmış merak ögesine 6 kez, rastlantısallık ögesine 4 kez rastlandığı görülmekteyken; duygusallık ögesine rastlanılmadığı görülmektedir.

Aşağıda rastlantısallık ögesiyle ilgili kesite verilmiştir:

Evlere Sığmayan Macera romanında Ablamın Yeni Oyunu ve Beden Eğitimi Öğretmeni bölümünde Kerem, kiralayacağı evin bodrumunda gezinirken rastlantı sonucu balıklı madalyon bulur. Kerem'in bulduğu madalyon, görünüm açısından ablası Sinem'in madalyonunun aynısıdır. Ablasına güveni sarsılmış olan Kerem, bu madalyonu ablasına karşı bir koz olarak kullanabileceğini düşünür. Kerem, ablasına madalyonu bulduğunu açıkladığında ablasının madalyonunun boynunda olduğu ortaya çıkar. Sinem, madalyonu açtığında madalyonun içinde kendi öğretmeni Murat Öğretmen'in fotoğrafına rastlar. Murat Öğretmen'e durum anlatılınca madalyonun Murat Öğretmen'in sözlüsü Funda'ya ait olduğu ortaya çıkar:

“Murat Öğretmen içerideydi. “Günaydın öğretmenim.” dedi ablam. “Bu benim kardeşim size bir şey göstermek istiyor.”

Ona kolyeyi gösterince, “Bu ne?” der gibi yüzüme bakıp kaşlarını çatı. O zaman balığın kuyruğuna ablamdan öğrendiğim gibi kaydırıp kapağını açtım.

“Bu sizin fotoğrafınız değil mi?”

Fotoğrafi görünce bir anda kıpkırmızı oldu. Gözleri büyüdü, ağzı şaşkın bir ifadeyle açıldı. Balerin gibi ayaklarımın ucunda yükselsem kocaman açtığı ağzından neredeyse küçük dilini görebilirdim. “Nereden buldun bunu?”

Yanıtımı beklemeyen kolyeyi elimden çekip aldı, sonra ablamla beni kolumuzdan tutup dışarıya sürükledi.

Bahçeye çıkınca ablama dönüp “Söyle bakalım Sinem.” dedi. “Bu kolyenin sizde ne işi var?” Doğrusu daha sevecen bir karşılama bekliyordum, azarlar gibi konuşması ve sert tavrı beni şaşırtmıştı.

Ablam, çekingen bir tavırla, “Kardeşim kolyeyi yerde bulmuş öğretmenim.” dedi. Murat Öğretmen o zaman bana döndü, ateş püsküren gözlerini üzerime dikti.

“Anlat bakalım.”

Ona eski evin bodrumundan söz ettim. Bana inanmadığı çok açıktı ama kaşlarını çatıp ablama, “Kardeşin doğru mu söylüyor Sinem?” diye sorarken sesi epey kaygılıydı.

“Elbette.” dedi ablam içtenlikle. “Kardeşim yalan söylemez.” “Yani çok gerekmedikçe.” diye geçirdim içimden.

Murat Öğretmen'in yüzündeki kırmızılık birden kızıla döndü. Elleri titremeye başladı. Yüzü iyice asıldı. Bir süre konuşmadan kolyeye üzgün üzgün baktı. Ne diyeceğini bilemiyor gibiydi.

“Bu kolye Funda'nın.” dedi sonunda, zor duyulur bir sesle. “Ona ben armağan etmişim.” (s. 49-65)

5.4. Karakterlerin Geliştirilmesi

Tablo 4. Karakterlerin geliştirilmesi ile ilgili betimsel değerler

Karakter Gelişimi	Sıklık	Yüzde
Davranış ve Eylemlerle Geliştirilme	292	24,25
Konuşma Yoluyla Geliştirilme	314	26,07
Fiziksel Özellikler Yoluyla Geliştirilme	58	4,82
Diğer Karakterlerin Yorumuyla Geliştirilme	358	29,74
Yazarın Yorumuyla Geliştirilme	182	15,12
Toplam	1204	100

Tablo 4'te karakterlerin geliştirilmesi ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre toplam 1204 kez karakter geliştirilmesinin kullanıldığı görülmektedir. Karakter geliştirilmeleri en çok görülenden en az görülene doğru; diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilme (%29,74), konuşma yoluyla geliştirilme (%26,07), davranışlarla ve eylemlerle geliştirilme (%24,25), yazarın yorumuyla

geliştirilme (%15,12) ve fiziksel özellikler yoluyla geliştirilme (%4,82) biçiminde sıralanmaktadır.

Aşağıda, Tablo 4’te yer alan ulamlarla ilgili kesite yer verilmiştir:

Gökten Uzaylı Düştü romanının Hexonya bölümünde Hex’in karakter özelliği yazarın yorumuyla geliştirilir:

“Hex’in annesi yoktu... Annesi, adına yeni bir harf alamadan henüz dört harfliken ölmüştü. 500 yaşına kadar yaşayabilen ortalama bir Hexonyalıya göre çok genç... Herkes onun annesinin öldüğünü anlayabilirdi çünkü yalnızca annesini doğumda kaybetmiş olan çocuklara isim olarak ülkelerinin ilk hecesi verilebilirdi” (s. 25).

5.5. Yapıtlarda Yer Alan Devingen ve Durağan Karakterler

Tablo 5. *Yapıtlarda yer alan devingen-durağan karakterler ile ilgili betimsel değerler*

Karakter Özellikleri	Sıklık	Yüzde
Devingen Karakterler	30	51,73
Durağan Karakterler	28	48,27
Toplam	58	100

Tablo 5’te yapıtlarda yer alan devingen-durağan karakterler ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda devingen karakterlerin (%51,73) durağan karakterlere (%48,27) göre daha çok yeğlendiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda, Tablo 5’te yer alan ulamla ilgili kesitlere yer verilmiştir:

Esrarengiz Duman romanında Pelin, devingen karakter özelliğiyle okurun karşısına çıkmaktadır. Pelin, romanın başında olumsuz duyguların kısılcacında, duygudaşıktan uzak bir görünüm çizer. Romanın sonunda ise olumlu duyguları özümseyen, duygudaşlık kurabilen bir karakter olarak karşımıza çıkar.

Pelin’in, olumsuz duyguların kısılcacında olduğu ve bu olumsuz duyguların davranışlarına yansımaları, romanın başında söylediği şu sözlerle açığa çıkar:

“Evet aylardır büyümemiş gibiyim. Doğrusu ya “gibi” edatı bile eksik anlattı sefil hâlimi... Şöyle demeliyim: Kesinlikle aylardır hiç büyümedim!
Bu konudaki düşüncelerimi kimseye paylaşamadım; anlamadığım, çözemediğim bir şeyin nesini anlatabilirdim ki! Üzülüyorum... Geleceğim için kaygılıyım... Korkuyorum...” (s. 13).

Pelin, gösterdiği olumsuz davranışların arkadaşları üzerinde nasıl bir etki bıraktığını, arkadaşı Merve’nin ağzından dinler:

“Bazen herkese çok kötü davranıyorsun. Her şeyi eleştiriyorsun. Sinirli ve huysuzsun. Ayrıca çok kırıncı oluyorsun. Ne zaman nasıl tepki vereceğini bilmediğimiz için yanında dikkatli konuşuyoruz ve...
Merve Pelin’in hışmından korkarcasına durdu, devam edip etmeme konusunda karar vermek için arkadaşının yüzüne baktı” (s. 105).

Ailesiyle Çin’e giden Pelin, duygularını denetleme ve büyüme sorununu ailesinin de desteğiyle uzun uğraşlar sonucunda çözer. Ailesinin maddi sıkıntılarına rağmen kendisi için yaptıklarının ayırdına varır ve ailesiyle duygudaşlık kurar:

“-Son zamanlarda kendi sorunlarıma öylesine odaklanmışım ki bunca yıl sizin neler yaşadığınızı fark etmemişim.
Oturduğu koltuktan kalkıp annesinin boynuna sarıldı.
Esin Hanım çok uzun zamandır kızı ile böyle kucaklaşmadıklarını düşündü. Ona ne zaman sevgi gösterisinde bulunmaya kalkışsa hep geri püskürtülürdü” (s. 166).

Olumlu duyguların gücünü Lei’nin desteğiyle kavrayan Pelin, artık değiştiğini ve devingenlikle doğru yaşam sürecini şu sözlerle dile getirir:

“Ben artık yeni bir insanım.” dedi Pelin sessizce (s. 183).

5.6. Yapıtlarda Yer Alan Açık ve Kapalı Karakterler

Tablo 6. *Yapıtlarda yer alan açık-kapalı karakterler ile ilgili betimsel değerler*

Karakter Özellikleri	Sıklık	Yüzde
Açık Karakterler	119	25,16
Kapalı Karakterler	354	74,84
Toplam	473	100

Tablo 6’da yapıtlarda yer alan açık-kapalı karakterler ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda kapalı karakterlerin (%74,84) açık karakterlere (%25,16) göre daha çok yeğlendiği anlaşılmaktadır.

Ada; ailesi, çevresi, ilgileri vb. birçok açıdan okura tanıtılır:

“Geçen yıla kadar okul çıkışında servisle anneannelere gidip orada beklerdim. Artık on yaşında ve beşinci sınıftaydım. Bizimkiler işten dönene kadar evde bir iki saat yalnız kalabilecek kadar büyümüşüm. Kendi anahtarım ve cep telefonum vardı. Onlar gelene kadar bir şeyler yer, ödevlerimi yapardım. Tabii ki kapı çalsa bile kesinlikle açmayacaktım. Eve kimseyi çağırılmayacaktım. Kibritle oynamayacak, ocağı yakmayacaktım. Dışarı çıkmama talimatı vardı ama biraz düşününce bu evde geçerli olmayacağını kabul ettiler. Çevresi taş duvarla örülü güzel bir bahçemiz vardı. Zaten bahçeli diye taşınmamış mıydık bu eve?” (s.41).

Odamdaki Hayalet romanında, arka planda kalıp dar bir rol üstlenen birçok kapalı karakter yer almaktadır. Söz konusu romanda okur, “Ceren, Yağmur, Ada’nın Annesi, Ada’nın Babası, Mustafa’nın Annesi, Mustafa’nın Babası, Yağmur, Yağmur’un Annesi, Rehber Öğretmen Ayşen Hanım, Nöbetçi Öğretmen, Matematik Öğretmeni, Dersi Bölünen Öğretmen, Argun Öğretmen, Yasemin Öğretmen, 5/C Sınıfı Öğrencileri, İki Polis, Nurettin Dede, Erol Dede, Şenay Nine, Kantinci İlyas Bey, Sacide Hanım,” adındaki kapalı (geliştirilmemiş) karakterlerle karşılaşır. Ceren ve Yağmur özlem duyulan kişilikleriyle, Ada’nın Annesi, Ada’nın Babası ve Mustafa’nın Annesi sorumluluk sahibi ve dürüst kişilikleriyle, Mustafa’nın Babası sorumsuzluğuyla, Yağmur konukseverliğiyle, Yağmur’un Annesi ve Dersi Bölünen Öğretmen azarlayıcı kişilikleriyle, Rehber Öğretmen Ayşen Hanım uzmanlığıyla, Nöbetçi Öğretmen ve İki Polis görev bilinçleriyle, Matematik Öğretmeni besteciliğiyle, Argun Öğretmen kitap ve müze sevgisiyle, Yasemin Öğretmen notlarının kıtlığıyla, 5/C Sınıfı Öğrencileri patirticilikleriyle, Nurettin Dede inatçılığıyla, Erol Dede zekiliğiyle ve inatçılığıyla, Şenay Nine bilgeliğiyle, Kantinci İlyas Bey ile eşi Sacide Hanım kabalıklarıyla ve suç işlemekten çekinmeyen kişilikleriyle okura tanıtılmaktadır.

5.7. Yapıtlarda Yer Alan Açık ve Örtük İletiler

Tablo 7. Yapıtlarda yer alan açık ve örtük iletiler ile ilgili betimsel değerler

İletiler	Sıklık	Yüzde
Açık İletiler	289	26,10
Örtük İletiler	818	73,90
Toplam	1107	100

Tablo 7’de yapıtlarda yer alan iletilerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda örtük iletilerin (73,90) açık iletilere (26,10) göre daha çok yeğlendiği anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda yer alan açık ileti ile ilgili kesite yer verilmiştir:

Sihirbazın Kuyruğu romanının Tehlikeli Planlar bölümünde, hayvan sevgisiyle ilgili ileti veteriner olmak isteyen kahramanın konuşturulması yoluyla sunulur: “Hayvanları çok seviyorum ve onları iyileştirmek istiyorum” (s. 88).

Örtük iletiye yer verilen kesit şu biçimdedir:

Süs Delisi romanının Fosfor mu? O da ne? bölümünde Mete ve Tuna’nın konuşmasında örtük biçimde sunulan ileti, “Kitap okumak yaşamı güzelleştirir.” biçiminde açık bir yargıya dönüştürülebilir:

“Saate baktım, epey geç olmuştu. İçimden inşallah yatmamıştır, diye geçirip Tuna’nın cep telefonunu çaldırdım. Neyse ki uyanıktı, hemen açtı.
-Okuduğum maceranın son sayfalarındaydım, bırakamadım. Ya sen niye

ayaktasın hâlâ?

-Bugün okulda olanlara canım çok sıkıldı uyuyamadım” (s. 68-69).

5.8. Yapıtlarda Yer Alan Yabancı Sözcükler

Tablo 8. *Yapıtlarda yer alan yabancı sözcükler ile ilgili betimsel değerler*

Yabancı Sözcüklerin Yer Aldığı Yapıtlar	Sıklık	Yüzde
Abur Cubur Canavarı	3	7,69
Esrarengiz Duman	4	10,25
Evlere Sığmayan Macera	2	5,12
Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü	2	5,12
Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor	0	0
Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi	0	0
Kırmızı Arabanın Hayaleti	2	5,12
Kim Demiş Yaramazım Diye	4	10,25
Odamdaki Hayalet	1	2,56
Sihirbazın Kuyruğu	2	5,12
Süper Çocuklar 1: Renk Delisi	0	0
Süper Çocuklar 2: Ses Delisi	0	0
Süper Çocuklar 3: Koku Delisi	0	0
Süper Çocuklar 4: Süs Delisi	2	5,12
Süper Gazeteciler 1	2	5,12
Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar	4	10,25
Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata	2	5,12
Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye	4	10,25
Süper Gazeteciler 5: Son Baskı	4	10,25
Zombili Mombili Roman	1	2,56
Toplam	39	100

Tablo 8’de yapıtlarda yer alan yabancı sözcüklerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda 39 yabancı sözcüğün yer aldığı görülmektedir. Esrarengiz Duman (%10,25), Parktaki Esrar (%10,25), Belalı Davetiye (%10,25) ve Son Baskı (%10,25) romanlarında yabancı sözcüklerin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapıtlarda yer alan yabancı sözcüklere ilişkin kesite yer verilmiştir:

Evlere Sığmayan Macera romanının Kiralık Ev Buluyoruz bölümünde Kerem’in ev tutma düşü kurarken kurduğu tümcede Türkçe karşılığı “sözleşme” olan “kontrat” sözcüğü kullanılmaktadır:

“Ev sahibiyle konuşup kontratı imzaladık mı, hoop hepsi bu kadar, daire bizim olacaktı” (s. 23).

5.9. Yapıtlarda Yer Alan Benzetme Sanatı

Tablo 9. *Yapıtlarda yer alan benzetme sanatı ile ilgili betimsel değerler*

Benzetme Sanatının Yer Aldığı Yapıtlar	Sıklık	Yüzde
Abur Cubur Canavarı	71	3,39
Esrarengiz Duman	160	7,64
Evlere Sığmayan Macera	67	3,20
Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü	39	1,86
Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor	63	3,01
Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi	101	4,82
Kırmızı Arabanın Hayaleti	182	8,69
Kim Demiş Yaramazım Diye	55	2,62
Odamdaki Hayalet	78	3,72
Sihirbazın Kuyruğu	64	3,05
Süper Çocuklar 1: Renk Delisi	42	2,00
Süper Çocuklar 2: Ses Delisi	51	2,43
Süper Çocuklar 3: Koku Delisi	62	2,96
Süper Çocuklar 4: Süs Delisi	40	1,91

Süper Gazeteciler 1	151	7,21
Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar	158	7,55
Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata	148	7,07
Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye	165	7,88
Süper Gazeteciler 5: Son Baskı	156	7,45
Zombili Mombili Roman	239	11,42
Toplam	2092	100

Tablo 9’da yapıtlarda yer alan benzetme sanatı ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Tabloya göre benzetme sanatının toplam 2092 kez kullanıldığı görülmektedir. Zombili Mombili Roman eserinde (11,42) diğer yapıtlara göre benzetme sanatının daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapıtlarda kullanılan benzetme sanatına ilişkin kesitlere yer verilmiştir: Son Baskı romanında benzetme sanatıyla ilgili kesitler şunlardır:

“Bahar Hanım yarattığı depremin farkında keyifle kapıya doğru yürürken Seher Hanım kurşun ağırlığıyla koltuğuna çöktü” (s. 20).

“Bankayı gerçekten bedava para dağıtan hayır kurumu sanıyordu anlaşılan” (s. 108).

5.10. Yapıtlarda Yer Alan Deyimler

Tablo 10. Yapıtlarda yer alan deyimler ile ilgili betimsel değerler

Deyimlerin Yer Aldığı Yapıtlar	Sıklık	Yüzde
Abur Cubur Canavarı	312	3,64
Esrarengiz Duman	510	5,96
Evlere Sığmayan Macera	136	1,59
Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü	158	1,84
Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor	201	2,35
Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi	293	3,42
Kırmızı Arabanın Hayaleti	688	8,04
Kim Demiş Yaramazım Diye	275	3,21
Odamdaki Hayalet	269	3,14
Sihirbazın Kuyruğu	318	3,71
Süper Çocuklar 1: Renk Delisi	153	1,78
Süper Çocuklar 2: Ses Delisi	204	2,38
Süper Çocuklar 3: Koku Delisi	177	2,07
Süper Çocuklar 4: Süs Delisi	211	2,46
Süper Gazeteciler 1	689	8,05
Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar	793	9,27
Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata	759	8,87
Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye	836	9,77
Süper Gazeteciler 5: Son Baskı	814	9,52
Zombili Mombili Roman	754	8,81
Toplam	8550	100

Tablo 10’da yapıtlarda yer alan deyimlerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda toplam 8550 deyim kullanıldığı görülmektedir. Belalı Davetiye (%9,77) romanında diğer yapıtlara göre deyimlerin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda yapıtlarda kullanılan deyimlere ilişkin kesitlere yer verilmiştir: Belalı Davetiye romanında yer alan deyimlerle ilgili kesitler şunlardır:

“Kayıtlardan şıp diye alırım bütün bilgileri” (s. 183).

“Ne yazık ki yok, dedi adam” (s. 184).

5.11. Yapıtlarda Yer Alan Atasözleri

Tablo 11. Yapıtlarda yer alan atasözleri ile ilgili betimsel değerler

Atasözlerinin Yer Aldığı Yapıtlar	Sıklık	Yüzde
Abur Cubur Canavarı	2	12,50
Esrarengiz Duman	0	0
Evlere Sığmayan Macera	0	0
Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü	0	0
Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor	0	0
Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi	0	0
Kırmızı Arabanın Hayaleti	2	12,50
Kim Demiş Yaramazım Diye	0	0
Odamdaki Hayalet	1	6,25
Sihirbazın Kuyruğu	0	0
Süper Çocuklar 1: Renk Delisi	1	6,25
Süper Çocuklar 2: Ses Delisi	1	6,25
Süper Çocuklar 3: Koku Delisi	0	0
Süper Çocuklar 4: Süs Delisi	0	0
Süper Gazeteciler 1	2	12,50
Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar	1	6,25
Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata	0	0
Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye	3	18,75
Süper Gazeteciler 5: Son Baskı	2	12,50
Zombili Mombili Roman	1	6,25
Toplam	16	100

Tablo 11’de yapıtlarda yer alan atasözleri ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre yapıtlarda 16 atasözü yer aldığı görülmektedir. Belalı Davetiye (%18,75) romanında diğer yapıtlara göre atasözlerinin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapıtlarda yer alan atasözlerine ilişkin kesitlere yer verilmiştir:

“ ‘Kes sesini. Yerin kulağı vardır. Patron duyarsa hepimizi gebertir’ ” (Parktaki Esrar, s. 149). “Yolcu yolunda gerek, diye düşündü” (Kırmızı Arabanın Hayaleti, s. 44).

5.12. Yapıtlarda Yer Alan Betimlemeler

Tablo 12. Yapıtlarda yer alan betimlemeler ile ilgili betimsel değerler

Betimlemelerin Yer Aldığı Yapıtlar	Sıklık	Yüzde
Abur Cubur Canavarı	23	7,16
Esrarengiz Duman	32	9,96
Evlere Sığmayan Macera	11	3,42
Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü	13	4,04
Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor	12	3,73
Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi	16	4,98
Kırmızı Arabanın Hayaleti	29	13,33
Kim Demiş Yaramazım Diye	12	3,73
Odamdaki Hayalet	19	6,66
Sihirbazın Kuyruğu	11	3,42
Süper Çocuklar 1: Renk Delisi	8	2,49
Süper Çocuklar 2: Ses Delisi	6	1,86
Süper Çocuklar 3: Koku Delisi	8	2,49
Süper Çocuklar 4: Süs Delisi	10	3,11
Süper Gazeteciler 1	17	13,33
Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar	19	6,66
Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata	17	5,29
Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye	17	5,29
Süper Gazeteciler 5: Son Baskı	14	13,33
Zombili Mombili Roman	27	6,66
Toplam	321	100

Tablo 12’de yapıtlarda yer alan betimlemelerle ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna

göre yapıtlarda toplam 321 betimleme yer aldığı görülmektedir. Kırmızı Arabanın Hayaleti (%13,33) romanında diğer yapılara göre betimlemelerin daha çok yer aldığı anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapılarda yer alan betimlemelerle ilgili kesite yer verilmiştir:

Evlere Sığmayan Macera romanının Funda Nerede? bölümünde Funda'nın anne ve babası betimlenir:

“İkisi de berbat görünüyordu. Kadının gözleri kıpkırmızıydı. Saçları kabarık ve dağılmıştı. Öyle ki kafasına sivri bir şapka geçirip eline de bir süpürge sopası alsın korkunç bir cadı olduğuna yemin edebilirdim. Dikenli ses tonuna, kanlı gözlerinden etrafa saçtığı kıvılcımlara bakılacak olursa epeyce de sinirliydi. Tıpkı annemin bütün gece hiç uyuyamadığını söylediği bazı sabahlarda olduğu gibi... Adam ise kirli sakalı ve kolu dirseğine kadar sıvanmış buruşuk gömleğiyle gençlere özenmiş olmalıydı ama bu hâliyle hiç de yakışıklı sayılmazdı” (s.73).

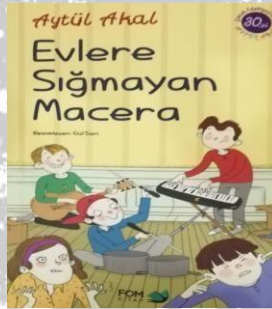
5.13. Kapak Resmi ile Konusu Örtüşen ve Örtüşmeyen Yapıtlar

Tablo 13. Yapıtlarda kullanılan kapak resimlerinin konu ile örtüşmesi ile ilgili betimsel değerler

Kapak Resmi ile Konunun Örtüşme Durumu	Sıklık	Yüzde
Kapak Resmi ve Konusu Örtüşen Yapıtlar	17	85
Kapak Resmi ve Konusu Örtüşmeyen Yapıtlar	3	15
Toplam	20	100

Tablo 13'te yapılarda kullanılan kapak resimlerinin konu ile örtüşmesi ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre kapak resmi ve konusu örtüşen yapıtların (%85) kapak resmi ve konusu örtüşmeyen yapılardan (%15) daha çok olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapılarda kullanılan kapak resimleriyle ilgili kesite yer verilmiştir:

Resim 1. *Evlere sığmayan macera* romanının ön kapak resmi

Evlere Sığmayan Macera romanında Kerem, Arda ve Emre gönüllerince müzik yapmak istemektedir. Fakat bu tutkuları için kendi evlerinde uygun ortamları yoktur. Komşuları da bu durumdan rahatsızlık duymaktadır. Üç arkadaş söz konusu duruma çözüm amacıyla yeni bir eve çıkmak ister.

Kapak resminde, müzik yapan üç çocuğun resmedildiği görülmektedir. Müzik yaparken yaşadıkları sevinç yüzlerine yansımaktadır. Buna karşın müzik yapmalarından rahatsız olan yetişkinlere de yer verilmektedir. Yetişkinlerin yaşadığı rahatsızlık da etkin biçimde resmedilmektedir. Konudaki devingenlik kapak resmine yansımaktadır. Kapak resmi sözü edilen konuyla örtüşmektedir.

5.14. Anlatıları Somutlayabilen ve Somutlayamayan Resimler

Tablo 14. Yapıtlarda kullanılan resimlerinin anlatıları somutlaması ile ilgili betimsel değerler

Kapak Resmi ile Konunun Örtüşme Durumu	Sıklık	Yüzde
Anlatıları Somutlayabilen Resimler	593	93,68
Anlatıları Somutlayamayan Resimler	40	6,32
Toplam	633	100

Tablo 14'te yapılarda kullanılan resimlerin anlatıları somutlaması ile ilgili betimsel değerlere

yer verilmektedir. Buna göre anlatıları somutlayabilen resimlerin (%93,68), anlatıları somutlayamayan resimlerden (%6,32) daha çok olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapıtlarda kullanılan resimlerin anlatıları somutlaması ile ilgili kesitlere yer verilmiştir:

Resim 2. Sersemleşmiş görevliler ve çocuklar (Sihirbazın Kuyruğu, s. 64-65)

Resim 3'te müdürün odasından çıkan görevliler ve o sırada dosyaları karıştıran çocuklar resmedilmektedir. Görevliler, sersemlediklerinden çocukların orada olduğunu ayırdına varamamaktadırlar. Görevlilerin sersemliği, çocukların gerginliği yüzlerine yansımaktadır. Bu resim, ilgili olduğu anlatıyı etkin biçimde somutlamaktadır.

5.15. Doğru Konumlandırılmış ve Doğru Konumlandırılmamış Resimler

Tablo 15. Yapıtlarda kullanılan resimlerinin kullanıldığı yer ile ilgili betimsel değerler

Kapak Resmi ile Konunun Örtüşme Durumu	Sıklık	Yüzde
Doğru Konumlandırılmış Resimler	541	85,46
Doğru Konumlandırılmamış Resimler	92	14,54
Toplam	633	100

Tablo 15'te yapıtlarda kullanılan resimlerin kullanıldığı yer ile ilgili betimsel değerlere yer verilmektedir. Buna göre doğru konumlandırılmış resimlerin (%85,46) doğru konumlandırılmamış resimlerden (14,54) daha çok olduğu anlaşılmaktadır.

Aşağıda, yapıtlarda kullanılan resimlerin kullanıldığı yer ile ilgili kesite yer verilmiştir:

Resim 3. Ada'nın babası odayı terk ederken (Odamdaki Hayalet, s. 48-49)

Ada'nın artık korkmadığını söylemesi üzerine Ada'nın babası kızının odasını terk eder. Fakat söz konusu resim ve anlatı aynı sayfada veya yüzde konumlandırılmamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Aytül Akal'ın romanlarını çocuk yazının temel ilkeleri açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırmadan elde edilen bulgulardan biri, Aytül Akal'ın romanlarında konu bakımından en çok aile ve arkadaşlık ilişkilerine değinildiği yönündedir. Araştırma sonucunda en az değinilen konuların ise çocuk gelin sorunu ve cumhuriyet tarihi olduğu bulgulanmıştır. Akıncı da (2019) Aytül Akal'ın

yapıtlarını incelediği araştırmasında sevgi değerine bağlı aile birliğine önem verme tutumuna diğer başlıklardan daha çok değer verildiğini saptamıştır. Alanyazındaki diğer araştırmalarda da (Adıgüzel, 1999; Cabadan, 2012; Çelebi, 2018; Gümüş, 2017; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2012; Kemaneci, 2019; Korkut, 2012; Rahımzadehasl, 2019; Senek, 2018) Aytül Akal'ın yapıtlarında aile ve arkadaşlık ilişkilerinin ön planda yer aldığı görülmektedir. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın aile ve arkadaşlık ilişkilerini öncelediği, bu durumun çocuk okurun bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimini olumlu yönde etkilediği, çocuk okurun yapıtlar aracılığıyla aile ve arkadaşlık ilişkilerini daha yakından tanıma fırsatı elde edeceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu, Aytül Akal'ın romanlarında konuyu yapılandıran öğelerden çatışma türleriyle ilgili en çok kişi-kişi çatışmasına yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda en az yer verilen çatışma türünün ise kişi-doğa çatışması olduğu bulgulanmıştır. Erkmən ve Kaya da (2017) Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında kişi-kişi çatışmasına diğer çatışma türlerine göre daha çok yer verildiğini saptamıştır. Solak ise (2012) Akal'ın Babam Duymasın adlı öyküsünü incelediği araştırmasında kişi-toplum çatışmasının öncelendiğini saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında, kişi-kişi çatışması öncelikli olmak üzere-farklı çatışma türlerini yeğlediği, yer verilen nitelikli çatışmaların çocuk okurun ilgisini çekeceği ve çocuk okuru karakterler ile sağlıklı özdeşim kurmaya yönelteceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu, Aytül Akal'ın romanlarının konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerini içerdiği yönündedir. Dumanlı Kadızade ve Önder ise (2016) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında, incelenen yapıtların tamamında abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerinin yer aldığını saptamıştır. Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın yapıtlarının konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğelerden abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerini içerdiği, bu durumun çocuk okurun yapıt ile bildirişimini olumsuz yönde etkilediği, abartılmış merak ve rastlantısallık öğelerinin yapıtları akıcılıktan ve inandırıcılıktan uzaklaştıracağı, çocuk okur ile yapıt arasındaki bağın zayıflamasına yol açacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın bulgularından bir diğeri, Aytül Akal'ın romanlarında, karakterlerin en çok diğer karakterlerin yorumuyla geliştirildiği yönündedir. Araştırma sonucunda karakterlerin en az fiziksel özellikler yoluyla geliştirildiği bulgulanmıştır. Alanyazındaki araştırmalara bakıldığında Aytül Akal'ın yapıtlarında yer alan karakterlerin geliştirilme sıklıklarına yer veren araştırmaya rastlanmamıştır. Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın romanlarında çocuk okurun gelişim evrelerine göre farklı karakter geliştirme yollarını yoğun biçimde kullandığı, bu durumun çocuk okurun yapıtlardaki karakterleri farklı yönleriyle yakından tanınmasına katkı sağlayacağı, çocuk okurun yapıtlar aracılığıyla çeşitli yönlerden geliştirilmiş nitelikli karakterlerle tanışma fırsatı elde edeceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan bir diğeri, Aytül Akal'ın romanlarında -başkişilerin karakter özellikleri açısından- devingen karakterlere, durağan karakterlere göre daha çok yer verildiği yönündedir. Alanyazındaki araştırmalarda da (Bayram, 2021; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2012) Aytül Akal'ın yapıtlarında başkişilerin çoğunlukla devingen karakter özelliği gösterdiği saptanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında başkişiler açısından devingen karakter kullanımını öncelediği, bu durumun çocuk gerçekliğine daha uygun olduğu, çocuk okurun yapıtlar aracılığıyla sağlıklı özdeşim kurabileceği, yaşadıkları zorluklarla ve güzelliklerle yaşam gerçekliğini yansıtan, iyi geliştirilmiş devingen karakterlerle tanışma fırsatı elde edeceği, tanıştığı nitelikli karakterlerin de çocuk okurun kişilik gelişimini olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Bu araştırmanın bulgularının bir diğeri, Aytül Akal'ın romanlarında kapalı karakterlere, açık karakterlere göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda başkişilerin daha çok açık karakter özelliği gösterirken yan kişilerin kapalı karakter özelliği gösterdiği bulgulanmıştır. Bayram da (2021) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında kapalı karakterlere açık karakterlere daha çok yer verildiğini, başkişilerin daha çok açık karakter özelliği gösterirken yan kişilerin kapalı karakter özelliği gösterdiğini saptamıştır. Hamzadayı ve Çetinkaya (2012) Akal'ın Oğlum Neredesin ve Kızım Neredesin adlı yapıtlarını incelediği araştırmasında yapıtlardaki başkişinin açık karakter özelliği

gösterdiğini saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında başkışiler açısından açık karakterlerin, yan kişiler açısından ise kapalı karakterlerin kullanımını öncelediği, bu durumun çocuk okura yan kişilerin yardımıyla temel kişiyi her yönüyle tanıma olanağı sağladığı, çocuk okurun yapıtın temel kişisiyle özdeşim kurmasını kolaylaştırdığı söylenebilir.

Bu araştırmanın bir diğer bulgusu, Aytül Akal'ın romanlarında örtük iletilere, açık iletilere göre daha çok yer verildiği yönündedir. Tekin de (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında örtük iletilere, açık iletilere göre daha çok yer verildiğini saptamıştır. Alanyazındaki diğer araştırmalarda da (Aktaş, 2012; Çelebi, 2018; Doğanemur, 2019; Erkmen ve Kaya, 2017; Fırat, 2020; Gümüş, 2017) Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013; Kemaneci, 2019; Mocan, 2012; Rahımzadehasl, 2019) Aytül Akal'ın yapıtlarında örtük iletilerin ön planda yer aldığı görülmektedir. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın örtük iletilerin kullanımını öncelediği, bu durumun anlatının niteliğini artırdığı, çocuk okurun anlatıyı içselleştirmesini kolaylaştırdığı, didaktiklikten ve dayatmacılıktan uzak söz konusu yapıtlar aracılığıyla yapıt ile çocuk okur arasında güçlü bir bağ oluşturacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın diğer bir bulgusu, Aytül Akal'ın Esrareniz Duman, Kim Demiş Yaramazım Diye, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar, Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye ve Süper Gazeteciler 5: Son Baskı adlı romanlarında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere diğer romanlarına göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda Aytül Akal'ın çoğu romanında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verildiği saptanırken bazı romanlarında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verilmediği bulgulanmıştır. Alanyazındaki araştırmalara bakıldığında; Rahımzadehasl (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında Aytül Akal'ın yapıtlarının Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerden arınık olduğunu saptamıştır. Tekin (2018) teknolojik gelişim ve kültürel etkileşimin etkisiyle günlük yaşamda kullanılmaya başlanan Türkçeye henüz yerleşmemiş bazı yabancı sözcüklere Akal'ın yapıtlarında yer verildiğini saptarken Yılmaz (2018) Akal'ın yapıtlarında yabancı dil kullanımının olumsuzluk oluşturacak düzeyde oldukça yoğun olduğunu saptamıştır. Ayrıca Ay (2021) Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler 1 ve Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar adlı romanlarını incelediği araştırmasında, Süper Gazeteciler 1 romanında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verilmediğini, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar romanında ise Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklere yer verildiğini saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Akal'ın bazı yapıtlarında Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcükleri kullanmayı yeğlediği bazı yapıtlarında ise Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerden arınık bir anlatımı yeğlediği görülmektedir. Türkçe karşılıkları dururken yabancı sözcüklerin yeğlenmesinin çocuk okurun ana diliyle etkileşim sürecinde olumsuzluk doğuracağı, Türkçeye henüz yerleşmemiş yabancı sözcüklerden arınık yapıtların ise çocuk okurun ana diliyle etkileşim sürecine olumlu katkı sağlayacağı, çocuk okurun metni alımlamasını kolaylaştıracığı söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen başka bir bulgu, Aytül Akal'ın Zombili Mombili Roman adlı romanında benzetme sanatına diğer romanlarına göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda benzetme sanatına en az Aytül Akal'ın Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü adlı romanında yer verildiği bulgulanmıştır. Bu farkın oluşmasında, Aytül Akal'ın romanlarının oylumunun etkisinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Alanyazına bakıldığında ise Yılmaz (2018) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında söz sanatlarının kullanımına değer verildiğini saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında benzetme sanatına yoğun olarak verildiği, bu durumun çocuk okurun ilgisini çekeceği, anlatının niteliğini ve etkileyiciliğini artıracığı söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bir başka bulgu, Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye adlı romanında deyimlere diğer romanlarına göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda deyimlere en az Aytül Akal'ın Evlere Sığmayan Macera adlı romanında yer verildiği bulgulanmıştır. Bu farkın oluşmasında Aytül Akal'ın romanlarının oylumunun etkisinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Alanyazına bakıldığında ise Aytül Akal'ın yapıtlarının barındırdığı deyimler açısından varsıl olduğu saptanmıştır (Ay, 2021; Uzuner Yurt, 2016; Yılmaz, 2018). Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül

Akal'ın yapıtlarında deyimleri yoğun biçimde kullandığı, bu durumun çocuk okurun ilgisini çekeceği, dil gelişimine olumlu katkı sağlayacağı, yapıtlar aracılığıyla dilin varsıllığını yansıtan deyimlerle buluşma fırsatı elde edeceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan bir başkası, Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye adlı romanında atasözlerine diğer romanlarına göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda Aytül Akal'ın incelenen yirmi romanının yarısında atasözlerine yer verilmediği bulgulanmıştır. Ay da (2021) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında atasözlerine çok az yer verildiğini saptamıştır. Ayrıca Uzuner Yurt (2016) Aytül Akal'ın Gökyüzünde Balonlar adlı öyküsünü incelediği araştırmasında Aytül Akal'ın söz konusu yapıtının atasözleri açısından yetersiz olduğunu saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında atasözlerine yeterli ölçüde yer vermediği, bu durumun çocuk okurun ilgisini çekme, söz varlığını varsıllaştırma açısından olumsuz sonuçlar doğuracağı, ayrıca çocuk okurun toplum ekininin varsıllığını yansıtan atasözleriyle buluşma fırsatını kaçırmaya neden olacağı söylenebilir.

Bu araştırmadan başka bir bulgusu, Aytül Akal'ın Esrarengiz Duman adlı romanında betimlemelere diğer romanlarına göre daha çok yer verildiği yönündedir. Araştırma sonucunda betimlemelere en az Aytül Akal'ın Süper Çocuklar 2: Ses Delisi adlı romanında yer verildiği bulgulanmıştır. Bu farkın oluşmasında, Aytül Akal'ın romanlarının oylumunun etkisinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Alanyazın incelendiğinde ise Aytül Akal'ın yapıtlarında betimlemelerin kullanım sıklığını saptayan araştırmaya rastlanmamıştır. Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın yapıtlarında betimlemeleri dengeli biçimde kullandığı, bu durumun anlatıyı alımlama sürecinde çocuk okuru sıkmadan çocuk okura olumlu katkı sağlayacağı, yapıtlarda kullanılan nitelikli betimlemeler aracılığıyla yapıt ile çocuk okur arasındaki bildirişimin güçleneceği söylenebilir.

Bu araştırmadan başka bir bulgusu, Aytül Akal'ın romanlarında kullanılan kapak resimlerinin çoğunlukla romanların konusu ile örtüştüğü yönündedir. Akıncı (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında kapak resimlerinin tamamının konu ile örtüştüğünü saptamıştır. Rahimzadehasl (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan kapak resimlerinin çocuk yazınının sunu ve istem sistemine uygun biçimde yazıldığını saptamıştır. Demir (2012) ise Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan kapak resimlerini çocuk okurun sanatsal gelişimine katkısı açısından incelemiştir. İncelemeleri sonucunda bazı kapak resimlerinin çocuk okurun sanatsal gelişimine katkı sağlayabildiğini bazı kapak resimlerinin ise çocuk okurun sanatsal gelişimine katkı sağlayamadığını saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan kapak resimlerinin genellikle yapıtların konusu ile örtüştüğü, bu durumun çocuk okura yapıtın konusu ile ilgili tutarlı ipuçları sağladığı, çocuk okurun merak duygusunu kamçılıyarak çocuk okur ile yapıt arasındaki bağı güçlendirdiği söylenebilir.

Bu araştırmadan öteki bir bulgusu, Aytül Akal'ın romanlarında kullanılan resimlerin romanlardaki anlatıları çoğunlukla somutlayabildiği yönündedir. Akıncı (2019) Aytül Akal'ın yapıtlarını incelediği araştırmasında yapıtlarda kullanılan resimlerin yapıtlardaki anlatıları etkin biçimde somutlayabildiğini saptamıştır. Sürmeli de (2012) Aytül Akal'ın Babamın Sihirli Küresi adlı öyküsünü incelediği araştırmasında yapıtta kullanılan resimlerin yapıtın konusuna uygun olduğunu saptamıştır. Fırat (2020) Aytül Akal'ın Güzel Kitaplarım adlı öyküsünü incelediği araştırmasında kullanılan resimlerin yapıttaki anlatıları büyük oranda somutlayabildiğini, yapıtın içeriğiyle ilgili bazı verileri sezdirebildiğini saptamıştır. Tekin (2018) Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan resimlerin yapıtların içeriğiyle ilgili kestirimlere olanak sağladığını saptamıştır. Özyer (2012) ise Aytül Akal'ın iki dilli yapıtlarının, diğer yapıtlarına göre anlatıları daha iyi somutladığını saptamıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler ve alanyazındaki diğer araştırmalar birlikte düşünüldüğünde; Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan resimlerin anlatıları genellikle somutlayabildiği, bu durumun çocuk okurun metni alımlama sürecini olumlu biçimde etkilediği, çocuk okurun yapıtlarda kullanılan nitelikli resimler aracılığıyla estetik duyarlılığını geliştirme fırsatı elde edeceği söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen öteki bir bulgu, Aytül Akal'ın romanlarında kullanılan resimlerin çoğunlukla doğru konumlandırıldığı yönündedir. Sürmeli (2012) Aytül Akal'ın Babamın Sihirli Küresi adlı öyküsünü incelediği araştırmasında yapıtta kullanılan resimlerin doğru konumlandırıldığını

saptamıştır. Alanyazındaki diğer araştırmalarda ise daha çok resim-içerik uyumunun ve resimlerin çocuk okurun sanatsal gelişimine katkısının ön planda tutulduğu görülmektedir (Akıncı, 2019; Demir, 2012; Fırat, 2020; Rahımzadehasl, 2019; Tekin, 2018; Özyer, 2012). Bu veriler ışığında; Aytül Akal'ın yapıtlarında resim kullanımına önem verdiği, yapıtlarda kullanılan resimlerin genellikle doğru konumlandırıldığı, bu durumun, metnin bütünlüğüne ve çocuk okurun metin ile resim arasında bağlantı kurmasına katkı sağladığı, yapıtlarda kullanılan nitelikli resimlerin çocuk okura sanatsal duyarlık kazandıracağı söylenebilir.

Öneriler

Aytül Akal'ın yapıtlarındaki konuların çocuk okurun ilgi ve gereksinimine seslendiği görülmüştür. Söz konusu yapıtlar çocuk okura önerilmelidir ve okutulmalıdır.

Abartılmış merak ve rastlantısallık öğeleri, konunun yapılandırılmasını zayıflatırken yapıtın inandırıcılığını kaybetmesine yol açmaktadır. Ayrıca yapıt ile çocuk okur arasındaki bağı zayıflatmaktadır. Yapıtı kurgularken yapıtın söz konusu öğelerden arınık olmasına dikkat edilmelidir.

Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan iletilerin genellikle örtük iletilerden oluştuğu ve çocuk dil ile düşün evrenine etkin biçimde seslendiği anlaşılmıştır. Çocuk okurun günlük yaşamında da işe koşabileceği söz konusu iletilerin çocuk okurla buluşması sağlanmalıdır.

Aytül Akal'ın yapıtları, dilimize henüz yerleşmemiş yabancı sözcükleri önemli oranda içermektedir. Bu nedenle söz konusu yapıtlar yabancı sözcüklerden arındırılmamalıdır. Öz Türkçenin kullanımı öncelenmelidir.

Aytül Akal'ın yapıtlarında yer alan açık, devingen nitelikli karakterler çocuk okurun özdeşim kurabileceği özellikler taşıdığından çocuk okurun söz konusu karakterlerle buluşması sağlanmalıdır.

Aytül Akal'ın yapıtlarından dilin varsıllığını yansıtan deyimler ve benzetmelere yeterli oranda yer verdiği görülürken atasözlerine yeterince yer vermediği görülmüştür. Yapıtlarda söz konusu öğelerin dengeli kullanımına dikkat edilmelidir.

Aytül Akal'ın yapıtlarında kullanılan resimler, çocuk okurda estetik duyarlık uyandıracak nitelikte olduğundan çocuk okurun söz konusu resimlerle etkileşim kurması sağlanmalıdır.

Aytül Akal'ın yapıtlarının çocuk yazınının temel ilkeleri açısından bütüncül biçimde incelendiği araştırmaların sayıca yetersiz olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Aytül Akal'ın yapıtları farklı yöntemler kullanılarak incelenebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, H.Ö. (1999). Aytül Akal'ın çocuk kitaplarına iç ve dış yapı açısından bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 139-144.
- Akıncı, B. (2019). *Değerler eğitimi açısından Aytül Akal'ın çocuk romanlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ay, M. (2021). *Aytül Akal'ın çocuk romanlarının söz varlığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Bayram, B. (2021). Çocuk yazınında karakter geliştirme bağlamında Aytül Akal'ın masal kitapları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*,(23), 1-14. <https://doi.org/10.29000/rumelide.948283>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (17. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelebi, V. (2018). *Aytül Akal'ın çocuk romanlarının değerler aktarımı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

- Doğantemur, E. (2019). *Aytül Akal romanlarında karakter eğitimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Dumanlı Kadızade, E. ve Esmer, R. (2019). Mavisel Yener'in Çılgınlar Sınıfı seri romanlarında fantastik kurgu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(66), 85-107. <https://dxdoi.org/10.17719/jisr.2019.3562>
- Dumanlı Kadızade, E. ve Önder, B. (2016). Aytül Akal'ın Süper Gazeteciler çocuk serisinde abartılmış merak. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3),31-49.
- Erkmen, Z. ve Kaya A. İ. (2017). Aytül Akal'ın eserlerinde aile içi çatışma üzerine bir inceleme. *Kesit Akademi Dergisi*, (10), 621-633.
- Fırat, H. (2020). Çocuk edebiyatında antiotoriter anlatım: Aytül Akal'ın Güzel Kitaplarım öyküsü. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*,(19), 177-191. <https://doi.org/10.29000/rumelide.752243>
- Gümüş, S. (2017). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanlarının analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hamzadayı, E. ve Çetinkaya G. (2012). *Aytül Akal'da ilişkisel kimlikler ve aile içi iletişim: Oğlum Neredesin, Kızım Neredesin*. Haz. Sedat Sever. (III. Ulusal Çocuk Edebiyatı ve Gençlik Sempozyumu) içinde. (s. 379-386). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Hamzadayı, E. Çetinkaya, G., ve Bayat, N. (2013). Halikarnas Balıkcısı'nın çocuklara uyarlanan yapıtlarındaki iletilere yönelik bir içerik çözümlemesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(29),451-457.
- Hamzadayı, E. ve Çetinkaya, G. (2013). Çocuk okurların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimlerdeki işlevleri açısından Aytül Akal'da mizah ögesinin kullanımı. *Turkish Studies*, 8(4), 489-498.
- Kemaneci, E. (2019). *Aytül Akal'ın öykülerinin çocuklara eleştirel düşünme becerisi kazandırması bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Özkan, U. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Rahımzadehasl, F. (2019). *Aytül Akal ve Susan Taghdis'in çocuk hikâyeleri üzerine karşılaştırmalı tematik bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Senek, S. (2018). *Aytül Akal'ın masallarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve edebiyat* (5. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2013). Çocuk yazını öğretimi nasıl olmalıdır. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41-56.
- Sever, S. (2021). *Çocuk ve edebiyat* (11. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Tanrıoğen, A. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık. Taşdelen, V. (2005, Ağustos-Eylül). Çocuğu anlayan edebiyat. *Hece*, 104-105, 319-332.
- Tekin, A. (2018). *Aytül Akal'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Uzuner Yurt, S., (2016). Aytül Akal'ın Gökyüzünde Balonlar adlı öykü kitabının söz varlığı, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 425-444. <https://doi.org/10.17556/ief.61125>
- Yılmaz, A. (2018). *Değerler eğitimi bağlamında Aytül Akal'ın çocuk romanları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen Yapıtlar

- Akal, A. (2016). *Zombili mombili roman* (11. baskı). İstanbul: Sev Yayıncılık.
- Akal, A. (2019). *Hexonya gezegeni 1: Gökten uzaylı düştü* (2. baskı). İstanbul: Fom Kitap.
- Akal, A. (2019). *Hexonya gezegeni 2: İmdaat uzaylı yağıyor* (2. baskı). İstanbul: Fom Kitap.
- Akal, A. (2019). *Hexonya gezegeni 3: Çılgın uzaylılar geldi* (1. baskı). İstanbul: Fom Kitap.
- Akal, A. (2020). *Abur Cubur canavarı* (5. baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akal, A. (2020). *Esrarengiz duman* (6. baskı). İstanbul: Fom Kitap.
- Akal, A. (2020). *Kırmızı arabanın hayaleti* (11. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2020). *Kim demiş yaramazım diye* (1. baskı). İstanbul: Sev Yayıncılık.
- Akal, A. (2020). *Odamdaki hayalet* (2. baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akal, A. (2020). *Sihirbazın kuyruğu* (2. baskı). İstanbul: Sev Yayıncılık.
- Akal, A. (2020). *Süper çocuklar 3: Koku delisi* (4. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Evlere sığmayan macera* (1. baskı). İstanbul: Fom Kitap.
- Akal, A. (2021). *Süper çocuklar 1: Renk delisi* (6. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Süper çocuklar 2: Ses delisi* (5. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Süper çocuklar 4: Süs delisi* (4. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Süper gazeteciler 1* (52. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Süper gazeteciler 2: Parktaki esrar* (35. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Süper gazeteciler 3: Likörlü çikolata* (23. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Süper gazeteciler 4: Belalı davetiye* (21. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Akal, A. (2021). *Süper gazeteciler 5: Son baskı* (1. baskı). İzmir: Tudem Yayınları.

STRUCTURED ABSTRACT

Examining Aytül Akal's Artworks in Terms of Basic Principles of Children's Literature

Introduction

The quality of children's literature is of great importance in terms of children's cognitive, affective and social development. Children's literature is "Products that enrich children's emotional and thought worlds with artistic linguistic and visual messages in a life phase that starts from early childhood and includes adolescence, in accordance with their language development and understanding levels, and raises their level of appreciation" (Sever, 2021, p. 17). It is important to approach the child reader according to the mentioned life stage. Parallel to this situation, it is necessary to observe the basic principles of children's literature while creating children's literature.

In children's literature; "There are basic elements such as subject, fiction, character, environment, message, language and expression, and visual stimuli" (Sever, 2013, p.45). In the context of these elements, the author should create his work by considering the needs of the child reader. The aforementioned elements in the work such as subject, fiction and message; the child should appeal to the age level of the reader, to the world of meaning (cümlede anlam net değil). Qualified characters that the child reader can positively identify with in terms of character should be chosen in the works. The language and expression of the works should be structured in the context of the basic principles of children's literature. It is clear that humor has a positive contribution to the cognitive, affective and social development of the child (Hamzadayı & Çetinkaya, 2013). Correctly positioned quality images that will make the child think, entertain while making them think, carry humorous stimuli, embody the narratives will contribute positively to the child's multi-faceted development.

Method

This research, which examines Aytül Akal's works in terms of the basic principles of children's literature, is qualitative research and is in a descriptive survey model. Qualitative research can be defined as "research in which data collection techniques such as observation, interview, and document analysis are used and a qualitative process is followed to reveal perceptions and events in a realistic and holistic manner" (Yıldırım & Şimşek, 2008, p. 39).

In qualitative research, observation, interview and document analysis are used as data collection tools. Since the aforementioned research examines Aytül Akal's works according to the basic principles of children's literature, document analysis was applied. "Document analysis includes the analysis of written materials containing information about the phenomenon or phenomena that are aimed to be investigated" (Tanrıöğen, 2012, p.239). The data sources of the research consisted of 20 novels written by Aytül Akal for secondary school readers (Abur Cubur Canavarı, Esrarengiz Duman, Evlere Sığmayan Macera, Hexonya Gezegeni 1: Gökten Uzaylı Düştü, Hexonya Gezegeni 2: İmdaat! Uzaylı Yağıyor, Hexonya Gezegeni 3: Çılgın Uzaylılar Geldi, Kırmızı Arabanın Hayaleti, Kim Demiş Yaramazım Diye, Odamdaki Hayalet, Sihirbazın Kuyruğu, Süper Çocuklar 1: Renk Delisi, Süper Çocuklar 2: Ses Delisi, Süper Çocuklar 3: Koku Delisi, Süper Çocuklar 4: Süs Delisi, Süper Gazeteciler 1, Süper Gazeteciler 2: Parktaki Esrar, Süper Gazeteciler 3: Likörlü Çikolata, Süper Gazeteciler 4: Belalı Davetiye, Süper Gazeteciler 5: Son Baskı, Zombili Mombili Roman).

Results and Discussion

One of the findings obtained from this research, which aims to examine Aytül Akal's novels in terms of the basic principles of children's writing, is that family and friendship relations are mostly mentioned in Aytül Akal's novels. As a result of the research, it has been found that the least mentioned subjects are the child bride problem and the history of the republic. Akıncı (2019) also found that the attitude of giving importance to family unity based on the value of love is given more value than other titles in the study of Aytül Akal. In other studies in the literature (Adıgüzel, 1999; Cabadan, 2012; Çelebi, 2018; Gümüş, 2017; Hamzadayı and Çetinkaya, 2012; Kemaneci, 2019; Korkut, 2012; Rahımzadehasl, 2019; Senek, 2018) Aytül Akal's works include family and friendship relations are seen to be at the forefront. When the data obtained from this research and other studies in the literature are assessed together, It can be concluded that Aytül Akal prioritizes family and friendship relations, this situation positively affects the cognitive, affective and social development of the child reader, and the child reader will have the opportunity to get to know family and friendship relations more closely through his works.

Another finding of this research is that the cover images used in Aytül Akal's novels mostly overlap with the subject of the novels. Akıncı (2019) analysed Aytül Akal's works and found that all of the cover pictures overlap with the subject. Rahımzadehasl (2019) determined that the cover pictures used in Aytül Akal's works were written in accordance with the presentation and request system of children's writing. Demir (2012), on the other hand, examined the cover pictures used in Aytül Akal's works in terms of their contribution to the artistic development of the child reader. As a result of his examinations, he determined that some cover pictures could contribute to the artistic development of the child reader, while others could not contribute to the artistic development of the child reader. When the data obtained from this research and other studies in the literature are assessed together, It can be concluded that the cover pictures used in Aytül Akal's works generally overlap with the subject of the works, this situation provides the child reader with consistent clues about the subject of the work, stimulates the child reader's sense of curiosity and strengthens the bond between the child reader and the work.